

КАМБАНА

ПЕРИОДИЧЕН ВЕСТНИК ЗА ДУХОВЕН, СТОПАНСКИ И ПОЛИТИЧЕСКИ ЖИВОТ В С. ГОЛЯМ ИЗВОР, ЛОВЕШКО

ГОДИНА 17 (2015)

БРОЙ 26

ДЕКЕМВРИ

Голям извор с поглед към бъдещето

В резултат на местните избори за общински и кметски ръководства през м. октомври т.г. обществеността на с. Голям извор избра нов кмет за следващия период от 4 години: 2015-2019 г. По този повод в „Клуб на с. Голям извор в гр. София“ на 19.XI. т.г. се състоя среща на Управителния съвет на Клуба с новоизбрания кмет г-н Илиян Маринов, на която той представи своята предизборна програма за периода и бяха обсъдени въпроси относно бъдещото сътрудничество между ръководството на кметството в селото и Клуба за развитието на селото.

Припомняме, че на 20.02.2015 г., по инициатива на Управителния съвет на Клуба, в гр. София бе организирана среща на ръководството на Клуба с областния управител на гр. Ловеч д-р Мадлена Бояджиева и депутати от Ловешкия регион: г-н Кирил Цочев, г-жа Корнелия Маринова, г-н Антон Долапчиев и г-н Джейхан Ибрямов, на която присъства и кмета на с. Голям извор г-н Кирил Илиев. На тази среща бяха обсъдени някои неотложни за решаване проблеми на селото като подмяната на остарялата водоснабдителна мрежа, подобряването на пътната настилка на общинския път Гергов хан – Полатен – Тетевен, довършване и асфалтиране на пътя през Голям извор до Гложенския манастир като важна предпоставка за интензифициране на туризма в района и др.

На срещата получихме пълно разбиране и обещания от нашите депутати за съдействие и осъществяване в кратки срокове на посочените сериозни проблеми, от които зависи не само бъдещото развитие на с. Голям извор, но и на Тетевенската община като туристическа дестинация.

При последните избори г-жа Корнелия Маринова е избрана за кмет на Ловеч, а д-р Мадлена Бояджиева – за кмет на община Тетевен. Управителният съвет на „Клуб с. Голям извор в София“ ги поздравява с избора им на ръководители на двата много важни обществени постове и им пожелава успехи в тяхната бъдеща отговорна дейност. Те познават добре проблемите на с. Голям извор и ние очакваме от тях доброжелателно отношение и реално съдействие за тяхното по-скорошно решаване.

Запознаването ни с предизборната програма на новия кмет на селото г-н Илиян Маринов остави в Управителния съвет приятното впечатление за приемственост

в политиката и усилията на новото ръководство на общината да продължи с нова енергия решаването на посочените сериозни и неотложни проблеми на селото ни. Без да повтаряме отново Програмата на новоизбрания кмет, която е добре позната на гражданството на с. Голям извор, ще отбележим че в нея отново първо място заемат проблемите за модернизация и реконструкция на

Продължава на стр. 2

**Илиян Маринов,
кмет на село
Голям извор,
пред вестник
„Камбана“**

Г-н Маринов, каква е Вашата кръвна връзка със с. Голям извор?

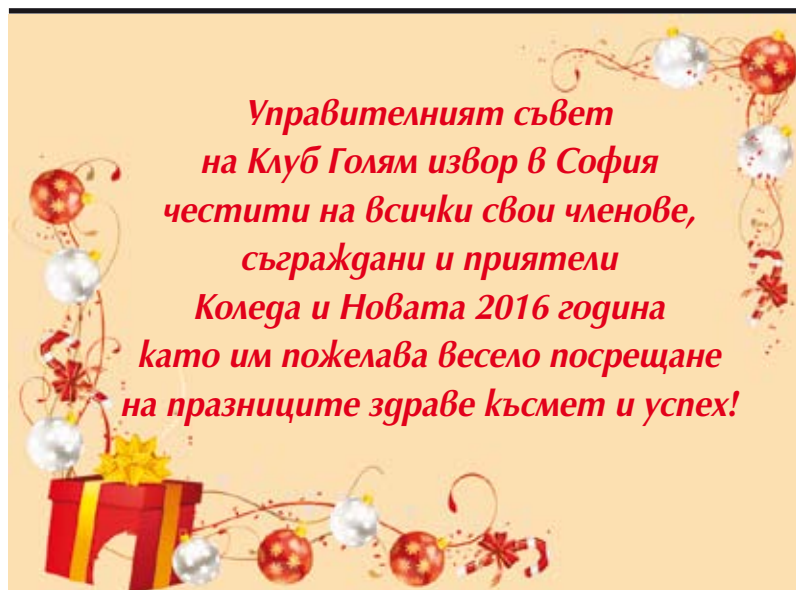
Майка ми Райна Илиева Василева е родена в с. Голям извор в семейството на баща Илия ПетковМечка-

ров и майка Мария Иванова Мечкарова. Учила и работила в селото. Двамата ми прадеди също са от с. Голям извор – Петко Мечкаров и Иван Цоков (участвал в изграждането на Каменния мост в началото на селото). Става ясно, че корените ми са от Голям извор, където е живее семейството ми и където съм завършил основното си образование.

Защо решихте да се кандидатируете за кмет на селото?

Продължава на стр. 2

**Управителният съвет
на Клуб Голям извор в София
честити на всички свои членове,
съграждани и приятели
Коледа и Новата 2016 година
като им пожелава весело посрещане
на празниците здраве късмет и успех!**

18 юли - ден за поклон!

Безброй са посоките на свободата, по които е вървял Апостола на свободата Васил Левски – те минават през градове и села, през колиби и манастири, през балкански баири и тайни скривалища и неведнъж стигат до Голям Извор.

И тази година на 18 юли пред къщата-музей на Георги Стойков се събира хора. За пореден път селото ни бе домакин на общинските тържества, посветени на 178-та годишнината от рождението на Апостола. На тържеството присъстваха и гости от Ловеч, община

Тетевен, граждани от много краища на страната, между които и г-жа Корнелия Маринова – депутат, кметът на Община Тетевен г-н Десислав Цветанов, г-жа Галя Велева – секретар на община Тетевен, г-н Цветелин Велев – общински съветник гр. Тетевен, представители на Клуб на голямоизворяни в гр. София, на Общински комитет „Васил Левски“ гр. Луковит, много почитатели на Апостола.

В честването, организирано от Кметство Голям извор, взеха участие младежи и деца от селото. Те пред-

ставиха литературната композиция „Историята помни много“. Думите на рецитаторите отекваха в душите на всички като камбана. Присъствието на Апостола се усещаше навсякъде.

Паметен финал на тържеството бе проведената със съдействието на Община Тетевен заря. В цветното небе над Голям Извор прозираше образът на Апостола, човек обичащ до болка Отечеството си, надраснал епохата, прозрял далеч в бъдещето и останал вечно млад.

Кирил Илиев

Илиян Маринов, кмет на село Голям извор, пред вестник „Камбана“

от стр. 7

Това, което силно ме мотивира да искам да стана кмет на Голям извор, е желанието ми да го превърна в модел за прозрачно и модерно управление. С личния си пример и поведение да изкореня разделението и омразата между хората, да обединя и мотивирам гражданите да участват в развитието на селото.

Кои са най-важните и неотложни проблеми, пред които се изправихте в първите дни?

През зимата ще наблегна на снегопочистване на страничните улици. Наследих проблемите, свързани с реконструкция на 4 бр. мостове, разрушени от наводненията през 2014 г. Средствата са отпуснати от Междуправителствена комисия за бедствия и аварии. Обществената поръчка е възложена на фирма изпълнител, която все още не е започнала работа по рекон-

струкцията. Договора изтича! Имам пълно съдействие за решаване на проблема от община Тетевен.

Какво ще се промени в селото по време на Вашия кметски мандат?

Най-важният проблем за селото е подобряване на инфраструктурата – пътища и странични улици. Зная, че мога да го постигна с упорство и достатъчно настоятелност. Ще работя и за осигуряване на спокойствието и сигурността на хората. Ще положа усилия за модернизация и реконструкция на водопроводната мрежа. Започваме работа за развитие на туризма. В това отношение ще търсим съдействие за довършване на пътя от Предял до Гложенския манастир с цел увеличаване на туристическия поток. Ще бъда редом до хората в селото и ще полагам усилия да ги подпомогна в справянето със всеки един

проблем – личен или обществен.

Какво съдействие и помощ за решаване проблемите в селото очаквате от „Клуб Голям извор в София“?

Наясно съм с огромната роля на клуба за цялостното развитие на селото през годините. Вече взех участие в заседание на Управителния съвет на клуба. Ще довършим работата по подновяване и модернизация на видеонаблюдението в селото. Отново със съдействие на клуба се надявам да довършим работата по изграждане на сайт на селото. И занапред очаквам клуба да подпомага културния живот и да подкрепя усилията за опазване на историческите паметници в селото. Клубът ще бъде нашия партньор в общите ни усилия за възраждане на село Голям извор.

Интервюто взе
Владимир Танев

Голям извор с поглед към бъдещето

от стр. 7

водопреносната система на селото и търсенето на нови източници за водоснабдяване, за подобряване на пътна инфраструктура на пътя Голям извор – Тетевен, за доизграждане на пътя от Предела до Гложенския манастир, за осигуряване на по-добра система за видеонаблюдение и сигурност в селото и др. След станалите наводнения и разрушения през 2014 г. е предвидено по-системно почистване на речното корито на р. Оселна и нейните притоци, подобряване пътната инфраструктура в махалите, организиране на обществена кухня за възрастните хора от селото и др. Особено приятно впечатление прави, че в Програмата на новия кмет е предвидено и по-тясно сътрудничество и взаимодействие на кметството и бъдещия обществен съвет с читалището и училище „Васил Левски“, както и с Клуба на пенсионера и инвалида в селото. Предвидено е и създаване и поддържането на Интернет сайт за с. Голям извор, който ще запознава българската общественост със славната история, природните забележителности и национални ценности и обичаи на селото, което има какво да се гордее.

Управителният съвет на „Клуб Голям извор в гр. София“ уверява новият кмет, общинското ръководство и обществеността на с. Голям извор, че и занапред ще продължи със своите скромни материални и интелектуални възможности и в изпълнение на своя Устав, да подпомага местните административни органи и обществени организации за реализирането на всякакви проекти от местно значение за развитие на селото и региона в материално, културно и екологично отношение.

Васил Големански

Частица от изворското наследство

Здравите традиции на нашия народ са просъществували от най-стари времена до ден днешен. Претърпели някои метаморфози и придобили нови или по-различно звучене, те жилаво са устоявали на времето. Традициите ни в никакъв случай не са минало, отживелица. Традициите са нашата същност, нашите устои, съхранили ни през вековете.

Тя, нашата българска традиция, е скътана и в малкото ни село, за което непрекъснато се говори, че „умира“. Но то е живо, пазено от хората, които чакат да предадат на следващите онази история, която не

може да бъде написана, тя се носи в душата и сърцето.

Скътали обич към добрите стари традиции, група родолюбиви голямоизво-

ряни под ръководството на тогавашния кмет на с. Голям Извор – г-н Кирил Илиев, на 18.07.2015 г. откриха етнографска изложба в приземния етаж на музей „Школото“. Целта бе да се покаже и съхрани част от Извор-

ското наследство, опазена грижливо през годините.

В залата може да видите пъстрите шевици и китениците на нашите баби, земе-

делски сечива и строителни инструменти. Една от най-интересните части на изложбата пресъздава обстановката в селската ода, както и облеклото на нашите предци.

Атмосферата на изложбената зала бе допълнена и от предоставените от арх. Атанас Динев репродукции на икони на Милена Мусакова, които бяха изложени на външните стени на „Школото“ и всички присъстващи можеха да ги видят отблизо и да им се насладят.

Изложбата няма претенции за изчерпателност и завършеност, нейното обогатяване и поддържане ще продължи и в бъдеще. Отправяйки поглед назад, връщайки се към традициите и обичаите, ние ще продължим напред към нашата същност и нашите корени. Нека да ги помним и да ги допълваме!

Росица Йорданова

Учредително събрание на местния комитет „Васил Левски“

На 30.05.2015 г. по покана на Инициативен комитет от селото и Клуб „Голям извор в гр. София“ в салона на Читалището бяха поканени граждани на селото, които тачат делото на Васил Левски и искат да вземат участие в учредително събрание на местния комитет „Васил Левски“ към Общобългарския комитет „Васил Левски“ в София. На сбирката присъстваха 23 души. Те бяха информирани за проведеното на 10.05.2015 г. заседание на Инициативния комитет и неговото решение за насрочване на учредителното събрание на местния комитет „Васил Левски“ в Голям извор.

Учредителите бяха запознати с основните моменти от Устава на Общобългарския комитет „Васил Левски“ и процедурата по регистрацията на местния комитет. Съгласно устава, бе изготвен списък със собствено ръчните подписи на всички присъстващи и желаещи да членуват в местния комитет. За председател на комитета „Васил Левски“ в с. Голям извор бе избрана Росица Йорданова, а за зам. председател Веселин Велев.

Едно от първите решения на местния комитет е дейността му да бъде насочена към привличане на повече голямоизворяни, които се прекланят пред делото на

Апостола и които ще работят за прилагане на заветите му в обществения живот на селото. В края на учредителното събрание арх. Атанас Динев подари на местния комитет „Васил Левски“ картина, „Последният час и смъртта на родолюбца Левски“. Всички присъстващи си направиха и обща снимка, с която поставиха началото

на бъдещата дейност на комитета, обединяващ голямоизворяните тачещи делото на Апостола и милеещи за съдбата на родното село.

Росица Йорданова

Към историята на с. Голям извор и нашите предци

Безспорно, село Голям извор е едно от будните предбалкански села, съхранили през вековете своята идентичност и дало достоен принос в борбите на нашия народ за Освобождението на България от омразното турско иго. Неговата славна история, бит и развитие до Освобождението са подробно изложени в книгата на известната изследователка на българската история проф. Огняна Маждракова – „Голям извор. Страници от историята на Тетевенския край“ (София, ИК „Гутенберг“, 2011, стр. 368).

Знае се още, че през вековното турско владичество, поради тежкото икономическо състояние, неимоверните данъци и страданията от турските поробители, опитите за потурчване и инфилтрация на турско население в страната, кърджалийските набези и други причини, много семейства и цели родове от Голям извор са напуснали родното село и се преселвали в нови райони и селища не само в страната, но и в съседни държави. Известно е, например, голямото преселение на много семейства от Голям извор през 18 в. в района на Зайчар (Сърбия), където и до днес се поддържат добри връзки със нашите земяци от тамошните села Велики извор, Девне и др. Имало е и вътрешна миграция в различни по-близки и по-далечни краища на страната ни за търсене на поминък и по-спокоен живот. Такава миграция на население от Голям извор продължава и в

първите години и десетилетия след Освобождението, особено към Източна България и Лудогорието. След Освобождението през 1878 г. големи маси турско население от този край продават или даже изоставят имотите си и се изселват в Турция и там се създават условия за заселване на българи от вътрешността на страната, които се установяват завинаги в новите места. Между тези заселници е имало цели семейства и от Голям извор, които и днес пазят спомена за родния край и поддържат връзки със своите роднини и познати от селото ни.

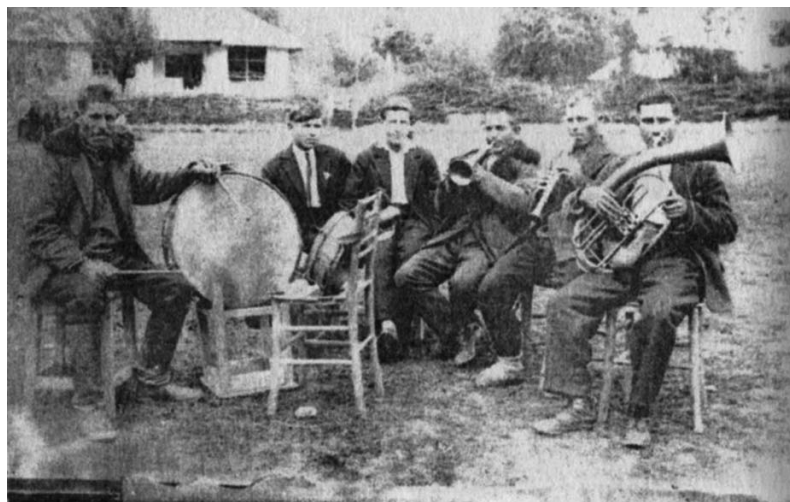
В краеведската книга на Б. Илиев, озаглавена „Свещари – село край древ-

за наши съграждани – преселници от Голям извор в с. Свещари, община Исперих (старо име с. Мумджилар), които имат значителен принос за културното развитие и утвърждаване на българщината в този край. Той е написан интересно и увлекателно и ние се надяваме, че ще представлява интерес за читателите на в. „Камбана“, а някои от тях може би ще разпознаят в описаните лица и техни далечни роднини или познати, с които може да се гордеят. Разказът на Д. Илиева, озаглавен „Наследникът на балканджията Гено трънкаря от село Голям извор, Ловешко – основател на свещарската духовна музика“ ви предлагаме с малки

на 5 губернии, включващи 28 окръга. Търновската конституция (1879 г., чл.3) променя това статукво и налага ново териториално деление – на окръжия, околии, общини. Една от новосъздадените околии е Кеменларска (днешна Исперихска община – б.а.), а едно от селата, намиращи се в новата община е Мумджилар (днес село Свещари). През 1900 г. наброява 903 жители, а през 1905 г. – 883 жители.

Тези данни ни дават информация за миграционните процеси в началото на века, дължащи се главно на изселванията на част от мюсюлманското население към южната ни съседка. В селото остават безстопанствени имоти и свободна, необработваема земя, които се продават на изгодни цени. Те се превръщат в притегателен център за много безимотни българи от Тракия, Балкана, Южна Добруджа. Един от първите новозаселили се е Илия Генов от село Голям извор, Ловешко. Роден през далечната 1870 г. в семейството на Гено Вутов Трънкаря. След казармата той се задомява с една от дъщерите (Стояна) на Боро Иванов от махала Деветте дола на с. Ябланица. Младите остават да живеят в Деветте дола (Ябланица) и им се раждат четири деца – Герго (1896 г.), Борис (1901 г.), Ивана (1903 г.) и Васил (1904 г.). Семейството расте, а успоредно с това нараства и желанието на Илия Генов за собствен дом и имот.

През 1907 г. той взема съдебно решение и заедно с многочисленото си

Свещарската духовна музика - начален състав

но светилище“ (изд. КПД „Родно Лудогорие“, 2000 г.) са публикувани много данни за преселници от балканските и предбалкански селища в Лудогорието след Освобождението на България. А в Интернет открихме и един интересен очерк на Дарина Илиева, в който са разказва

съкращения. В пълен текст той може да бъде намерен на www.etar.org/izdania/nb2014-10.pdf (118-129).

„Освобождението на България през 1878 г. поставя началото на първата административна реформа, според която свободните български земи се делят

семејство се насочва към Делиорманското село Мумджилар. Закупува си имот, макар и на изплащане, и се установява трайно в селото. Наричан е от местните Илия Яблански, главно поради това, че е преселник от Ябланица (Деветте дола). Постепенно, с течение на времето, този прякор се трансформира в „Ябълкаря“, който е актуален и в наши дни за всички наследници на рода. В самото начало семейството не е посрещнато радушно от местното турско население. В тази връзка първородният син Герго си спомня: „Турците ни посрещнаха остро, хвърляха пепел и умрели кучета в кладенците... Едни приемаха поздравите ни, други не... Не искаха да приказват български, на инат не го научиха...“

В тези първи години на 20 в. броят на заселниците в селото нараства значително. Обликът на селото се променя, настъпва оживление, започват първите събирания на селския площад. Заслуга за това имат първите самоуки музиканти (преселници от Койнаре) – Милен Симеонов Големански и Симеон Нинов Големански, тъпанджията Иван Кировски, кларинетистът Цеко Цветанов Инчовски... През 1915 г. Цеко Инчовски уговаря група младежи от селото да се запишат във военната музика в гр. Разград. Между тях е и четиринадесетгодишният Борис (вторият син на Илия Яблански), който е приет като барабанчик. Упорит и талантлив, той много скоро започва да изучава още два инструмента – валдохорна и флигорна. Трудно е да си представим как едно бедно момче, потомък на балканджийски род, който никога не е хващал музикален инструмент, усвоява нотната грамотност и проявява музикалния си талант. По

време на Първата световна война, младият Борис, който е в оркестъра на 19-ти пехотен полк, преминава по бойните полета от Тутракан до Охрид... След приключване на войната фронтовакът-музикант се завръща в селото със зародилата се у него идея – да създаде оркестър. Той е в еуфория – купува си флигорна от разтурената Брестовенска духовна музика. Сам той започва да обучава първите си музиканти – Георги Големански – на кларинет и брат си Герго – на барабанче. Свирят в дома на Борис всеки ден и всеки свободен час.

Идеята на младия Борис проработва и намира реализация. В един мартенски ден на 1921 г. тримата младежи излизат на селския мегдан и започват да свирят – в началото плахо и неуверено, а впоследствие смело и ентусиазирано. Много скоро около тях се струпват любопитни малчугани, мъже и жени. По-смелите се хващат на хорото, скоро към тях се присъединяват и останалите. Така се поставя началото на Мумджиларската (Свещарската) духовна музика, а Борис става неин ръководител. Музикантите продължават да събират съселяните си на селския площад и през следващите седмици. Тяхното свирене се харесва не само на българите, но и на турците, които започват да ги наемат да свирят на техни сватби. През есента на същата година, в деня на селския събор, музикантите успяват да съберат на площада цялото население, без разлика на етническа принадлежност. Към края на годината към тях се присъединяват още двама потомци на балканджии – Димитър Инчовски – с тромба и Симеон Банков – с бас флигорна... Борис Илиев е не само възискателен, но търпелив и тактичен: „Колко пъти

съм сдобрявал скараните и обидчиви музиканти, колко пъти аз съм обиждан и нагрубяван от тях – чет няма“ споделя Борис пред автора на книгата за с. Свещари. С всеки изминат ден музикантите стават все по-добри, а репертоарът им все по-разнообразен. Продължават да ги търсят за сватби, кръщенета, селски събори. Търсят ги не само в Кеменларско (Исперихско), но и в Тутраканско, Заветско, Дуловско, Шуменско, Кубратско. В своите спомени дългогодишният учител и общественик от Исперих Васил Георгиев

Борис Илиев Яблански

разказва: „Младежите от Исперих много искаха да се веселят, но без Свещарските музиканти читалищните вечеринки не биха имали

същия успех“... А Атанас Иванов и Борис Кисьов от с. Завет споделят: „Всяка седмица музикантите идваха да свирят, ту на читалището, ту на колоездачното дружество, ту на някое от професионалните дружества... Като засвиреха, цялото население идваше на вечеринките“...

Предадохме ви, уважаеми читатели, един разказ за приноса на наши предци - изселници в Лудогорието, които със своята вродена интелигентност, предприемчивост и талант са допринесли за промяна в манталитета не само на своето ново село Свещари, но и на съседни селища със смесено етническо население. Тези достойни потомци на балканджийския род на Гено Трънкаря от с. Голям извор са допринесли за културното развитие в този край на Лудогорието и са оставили трайни следи в паметта и историята на местното население. Редакцията на в. „Камбана“ ще се радва да публикува и други подобни материали и факти за наши предци – преселници и в други крайща на страната ни, оставили добри дела и спомени в новите си села и градове.

Васил Големански

Към читателите на в. „Камбана“

Уважаеми читатели, припомняме ви, че продължава събирането на материали за живота на селото.

Очакваме от вас, повече информация и идеи за дейността на обществените организации, както и мнения и предложения за подобряване на нашия вестник.

Възобновяваме рубриката „Нашите корени“. Ще се радваме да получим от вас

истории на родове от селото, снимки и спомени за дедите ни. Някои ще бъдат публикувани във в. „Камбана“ а други ще спомогнат за запазването на родовата памет.

Изпращайте вашите материали на адреса на клуба в София или ги предавайте в кметството на селото.

Благодарим ви!

Редакционна колегия

„Мечкарската воденица“ – да запазим за поколенията!

Едни от най-старите съоръжения задвижвани с вода са водениците. Воденицата е по-стара от вятърната мелница. Започва да се използва масово в Европа някъде около IX век. По това време е много по-рационално да се използва водната енергия, отколкото човешката или животинската сила, защото продуктивността е много по-голяма. Така например един воденичен камък може да смели около 150 кг брашно за един час.

В зависимост от механиката те биват няколко вида, които са били широко разпространени у нас; караджейки, долапкини и др.

В нашият случай става въпрос за тип „караджейка“

Караджейката има механизъм от хоризонтално водно колело „перей“, представляващо дървена главина с набити на нея дървени лъжици; дървена ос с „вретено“ и метална „маъл“. Върху тях ляга горния воденичен камък, който се върти, а долният е неподвижен. Водата, която задвижва цялото съоръжение, се отвежда по дървена тръба, наречена ралупа или коруба. Тръбата се прави от дебело, прогнило в средата дърво. За да се получи необходимия отвор, тя се опалва. При обгарянето отвътре дървото се импрегнира и се предпазва от гниене. Смилането на зърното става между два воденични камъка. Над тях неподвижно е закрепен дървен кош, в който се насипва зърното. Чрез кречталото се осъществява неговото механично подаване и регулиране от коша към камъните. От центробежната сила брашното се изхвърля и събира в дървен сандък.

При тези воденици брашното не се отделя от триците и излиза черно – от там и названието на воденицата – караджейка.

С навлизането на електричеството в ежедневието на хората през XX век, водениците почти напълно изчезват, защото тяхната употреба не е рентабилна. Само в отделни селски райони се използват до 60-те години на миналия век. В България повечето воденици са напълно изоставени и занемарени. Същата участ сполетява и водениците в нашето любимо село Голям из-

вор. От десет е „запазена“ само една „Мечкарската воденица“. Тя е построена през XIX век. През 1924 г. е разрушена от голямо наводнение и още на следващата 1925 г. е възстановена. През 2008 г. бе подета инициатива от някои села, относно водениците за тяхното реконструиране и превръщане в музей на открито. Идеята за реставрирането на Мечкарската воденица бе иницирана

вен фонд „Земеделие“ се удължаваха и отлагаха многократно. Накрая, преди местните избори през 2011 г., излязоха резултатите, но ние не бяхме в списъците за подпомагане.

Бяха класирани обекти в по-големи селища с по-голям брой гласоподаватели. Остана надеждата да опитаме отново след време в нови програми за

изпълнени от паянтова (фахверкова) конструкция с пълнеж между колони и паянти с хоризонтални цепени дъбови дъски, измазани с кал (керпич). Подът е покрит плочи от камък (някои от тях с големина до 2 м², като половината е върху гредоред от дъбови греди. Таванския гредоред и покривната конструкция, които бяха ремонтирани, са изпълнени от дялан дъбов материал. Покривът е покрит с каменни плочи.

Обхватът на бъдещата реставрационна работа е следната:

- Каменните зидове в основите и стените трябва старателно да се почистят и фугират, с цел заздравяване, независимо че няма видими пукнатини.

- Подмяна на комприметираните дървени части по стените и пода.

- Третиране на всички дървени части с препарат за огнезащита и защита от инсекти и плесен.

- Третиране на всички части с консервант грунд – в цвят.

Изграждане на огнище и комин. Измазване отново и варосване на стените.

Запазени до настоящия момент и заснети са: водното колело „перей“, с някои от набитите дървени перки „лъжици“, воденичните камъни, тръбата – коруба и коша, които могат да послужат за модел при изработването на копия, за да заработи воденицата, макар и като атракция.

Неразделна част към сградата и воденичното оборудване е организиране и естетизиране на околното пространство и превръщането му в един взаимнообвързан ансамбъл за краткотрайна почивка, естетическа наслада на всички жители и гости на селото, и преминаващите туристи.

Надявам се, че този проект ще бъде част от програмата на новия кмет Илиян Петков. А ние всички, които обичаме Голям Извор, ще го подкрепяме и помагаме, не само в това начинание.

Архитект Атанас Динев

1. ВОДЕНИЦА
2. ВОДОСЪБИРАТЕЛЕН РЕЗЕРВОАР
3. ВОДОЗАХРАНВАЩ УЛЕЙ
4. ВОДООТВЕЖДАЩ УЛЕЙ
5. СЪЩЕСТВУВАЩА КАНАВКА ЗА ДЪЖДОВНИ ВОДИ
6. ПЕЙКА
7. МОСТЧЕ
8. ОБСЛУЖВАЩА ПЛОЩАДКА
9. ШЛЮЗ
10. ВОДЕНИЧЕН КАМЪК

от бившия кмет – г-н Кирил Илиев и Андрей Стефанов (Дечо) – председателя на Читалището „Найден Геров“, което сключи дългогодишен договор с Община „Тетевен“ за право на ползване. Това бе едното от условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по мярка „Обновяване и развитие на населените места“ от Европейските програми. Следващото условие бе, да има готови проекти. Към края на октомври 2010 г., с голям ентузиазъм и в срок бяха изработени и дарени проектите за сградата с техническото оборудване от моята фирма - „АТА АРХ“ ООД и оформянето на околното пространство и озеленяването от фирмата на Иван Големехов – „Екострой – сия“ ЕООД.

Сроковете за оценка и класиране на проектите от „Държа-

развитие на селските райони. Но времето е безмилостно и оставя своя отпечатък. Поредното голямо наводнение преди една година, не пощади воденицата. Тя бе залята над покрива, но слава на Бога, не бе отнесена, както мостовите по река „Оселна“.

По молба на бившият кмет – г-н Илиев, тази година клуба на Голямоизворяните взе решение и отпусна сумата от 3000 (три хиляди) лева за спешен ремонт на покрива. Той беше завършен тази есен и за пореден път, сградата на воденицата бе спасена от саморазрушаване. Но това е временна мярка. Предстои още много работа, за да бъде възстановена и й се вдъхне живот.

Основите са изцяло от камък, стените от северозапад, югоизток и наполовина от югозапад са изградени с каменни зидове с дебелина 60-65 см.

Североизточната и наполовина югозападната стена са

„Нашите корени“

За наименованието Киевски извор, Голям извор и един известен род – Пашовци

Когато се говори за с. Голям извор, трябва да се уточни за кой период (година, столетие) се отнася информацията. В днешно време конфигурацията на селото и махалите, съответно броят на жителите им е един, но преди 100, 200, 300 години е било съвсем различно.

В запазената и собственоръчно написана автобиография на свещеник Васил Лазаров Пашов, роден в с. Голям извор и живял в с. Лесидрен много години преди освобождението се споменава, че баща му свещеник Лазар Василев Пашов е син на свещеноиконом Васил Йотов Пашов от с. Киевски извор (старото село), който е първи братовчед на сръбския министър-председател Никола Пашич. За сега не са установени официални документи, как се е именувало сегашното село Голям извор през различните периоди от неговата история, но от поколение в поколение в различните родове се говори за Киево, Киевски извор и Голям извор.

В краткия турски регистър от 1631-1632 г., преведен от Р. Стойков, се споменава за село Кебир (Голям) извор, състоящо се от 15 домакинства. Вероятно и логично е сегашната махала Старо село при падането на България под османско иго да се е именувала Киево, чието название и като вилает Киево е съществувало до 1490 г., т.е. до преминаването на вилаета към Никополския санджак. След този период се появява името Киевски извор и след преселването на част от родовете и цели родове на днешната територия на селото, Старото село (горното) постепенно запада, но за него се говори като Киевски извор. От тогава в различните регистри се пише село Голям (Кебир) извор, като първоначалното селище Киевски извор се превръща в махала Старото село.

Един от родовете преселили се от Киевски извор (Старото село) в Голям извор е Пашовци. Според една легенда фамилията „Пашов“ е живяла в Киевски извор и имало двама братя с прякори Пашо и Боляр, като първия е бил по-голям и се изселва да живее в село Голям извор, по-малкия Боляр се преселва в тогавашната махала Малък извор (от 1821 г. става село). В Киевски извор „Па-

шовци“ са имали хан и прякора им идва от това, че те са събирали данъците от жителите на селото и от там Пашата, Пашо, Пашовци. До тук е легендата, но Пашо, чието име в действителност е Васил Йотов имал трима сина, за които има данни: Йото, Бери и Петър). За сега няма информация за други деца.

Йото Василев Пашов имал двама сина – Васил Йотов Пашов (свещеноиконом), който живял в с. Голям извор и умира на 17.09.1869 г.

Другият син Нино Йотов Пашов се установява в махала Долно камен дол.

Бери Василев Пашов е имал 6 сина: Васил, Йото, Лалю, Дико, Моньо и Грозьо. Моньо е бил член на Първата легия на Георги Сава Раковски, заболява от заразна болест и почива до р. Тимок. Грозьо се изселва в с. Садовец, а Йото и Васил в Луковит. Дико е заточен в Диарбекир за революционна дейност, където умира на 16.03.1875 г. на 30 години. В с. Голям извор ос-

танал да живее Лалю, който също е бил член на Революционния комитет.

Петър Василев Пашов с жена му Петра са имали 4 деца: Никола Петров Пашов (Пашич), роден на 19.12.1845 г. и починал на 19.12.1926 г.; Найдено Петров Пашов (Пашич), починал през 1898 г.; Йото Петров Пашов (Пашич) и дъщеря Ристосия. Петър Василев Пашов с жена си се изселват от с. Голям извор в с. Велики извор (Зайчарско), където се раждат децата им. Изселването на голяма маса хора е поради зверствата на кримските татари по поречието на р. Вит и в последствие на кърджалиите в Тетевенско.

Никола Пашич се жени на 46 години, тогава и става министър-председател. Жена му Джурджина е 21 години по-млада от него, родена на 17.04.1866 г. в гр. Бердянс, Русия, чийто баща – Александър Дукович е бил богат търговец. Те имат деца: син – Радомир, роден 1892 г.; дъще-

ря – Даринка, родена 1893 г.; дъщеря – Пава, родена 1894 г. и дъщеря Даница – родена 1900 г., умира като бебе.

След като през 1898 г. умира брат му Найдено, Никола Пашич поема грижите за децата му – Петър, Никола, като момичето е дадено в женски манастир в гр. Киев.

Третият брат Йото Петров Пашич е имал дъщеря – Юлия, която се омъжва за Христо Иванов Кулин от с. Медковец, чиито деца са: Надежда, родена 1878 г.; Христо, роден 1880 г.; Александър 1882 г.; Павлин, роден 1884 г.; Йовчо (починал млад) и дъщеря – Станка. Засега липсва информация за другите деца на Йото Пашич.

За Ристосия на този етап няма информация.

Написаното е начало на родословието на Пашовци.

Слава тебе, Роде!

Огнян Стойков

Възпоменание

Да си спомним за нашата дарителка

Малцина знаят, че при създаването си нашето сдружение се помещава в едно помещение на първия етаж в частната къща на Христо Съйков (Сейков) Маевски в гр. София на бул. „Клемент Готвалд“ №32. Още по-малко са тези, които познават историческата хронология по придобиването и впоследствие дарението на този имот на Клуба, а тя накратко е следната:

- На 25.01.1881 г. епархийският свещеник А. Българов венчава в гр. Тетевен Христо Съйков Маевски с Дина Станчова при кумува-

Христо Съйков Маевски

нето на Станчо хаджи Станев Врабевски;

- Младото семейство се премества в гр. София и през 1906 г. чрез покупка придобива къща с дворно място на бул. „Евлоги Георгиев“ №32 (бивш бул. „Клемент Готвалд“);

- От този брак се раждат три момичета – Анка Христова Съйкова, родена на 12.10.1896 г.; Иванка Христова Съйкова, родена на 14.09.1898 г. и Мария Христова Съйкова, родена на 29.10.1899 г. И трите сестри до края на живота си остават неомъжени и без наследници, като най-голямата Анка

Продължава на стр. 7

Възпоменание

Да си спомним за нашата дарителка

от стр. 7

(Анна) Съйкова живее най-дълго и именно тя е дарителят на нашия Клуб. Дарението е осъществено последователно с два акта за нотариално завещание, както следва:

- На 01.09.1977 г. Нина Василева, II нотариус при Софийския районен съд в дома на Анна Христова Сейкова (Съйкова), придружена от свидетелите: 1. Николай Братанов Василев и 2. Елена Станкова Пеева, написва Акт за нотариално завещание №88, както ѝ е продиктуван:

„Аз Анна Христова Сейкова, завещавам на „Клуба на Голямоизворяните в София“, следния свой собствен недвижим имот: 1/2 (една втора) идеална част от двуетажна жилищна сграда, застроена на около 120 (сто и двадесет) кв. метра, 1/2 (една втора) идеална част от второстепенна жилищна сграда, както и 1/2 (една втора) идеална част от дворното място, цялото с пространство от 375 (триста седемдесет и пет) кв. метра, съставляващо парцел V от квартал 560 по плана на гр. София, местност „Центъра“, бул. „Клемент Готвалд“ №32“.

В края на завещанието, нотариусът пише: „Завещанието написах в присъст-

Анна Христова Съйкова

вието на свидетелите така, както ми се продиктува от завещателя, като след като ѝ го прочетох, заяви, че го одобрява, че то изразява нейната воля, поради което, то се подписа от нея, от свидетелите и от мен – нотариуса“.

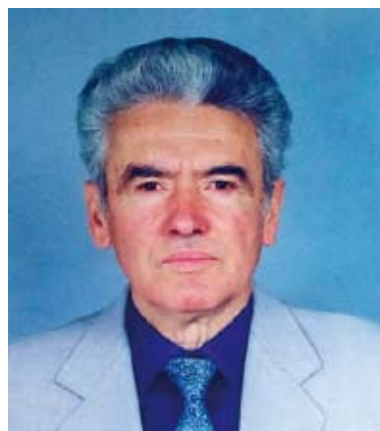
- На 07.10.1977 г. Божидар Димитров, II нотариус при СРС в дома на Анна Христова Сейкова и придружен от същите свидетели, написва Акт за нотариално завещание №99 за останалите 1/2 (една втора) идеални части от недвижимия имот, които дарителят също завещава на Клуба.

Нека всички с благодарност си спомним за нашата благодетелка Анна Христова Съйкова.

Венцислав Велчев

In memoriam

Петрун Георгиев Петков

Роден е на 7 август 1936 г. в с. Голям извор в семейството на Бана и Георги Мечкарови. Основното и прогимназиалното си образование завършва в селото през 1950 г. Майка му, която е преподавала в местното училище и се е ползвала с голям авторитет сред местните хора, е оказала силно въздействие върху него събуждайки любов към книгата и науката.

Средното си образование завършва в гр. Ябланица през (1955 г.). През 1958 г. постъпва във Военното училище в Силистра. След завършването му през 1961 г. служи към Вътрешни войски в гр. София. Тук среща и своята съпруга Стайка Николова Петкова, която остава с него до последния му час.

През 1962 г. е изпратен в Звездец, след което постъп-

ва във Военната академия „Г.С.Раковски“. Същата година се ражда и първото му дете Маргарита, а от 1967 г. е разпределен в поделение в Горна Малина. Три години по-късно постъпва в Управление свързочни войски към ГЩ и от 1983 г. вече е част от екипа на главния конструктор на Система за механизация и управление на войските. През 1992 г. излиза в заслужена пенсия, със звание полковник-инженер.

За своята дейност като военен инженер полковник Петрун Георгиев е награждаван многократно с високи военни отличия като Орден за военна дейност и заслуги, Медал за заслуги към БНА, медал „1300 години България“ и други.

Полковник Петрун Георгиев бе един от най-активните членове и радетели на Клуб „Голям извор в град София“. Той участва в изграждането на сградата на Клуба на Голямоизворци, бил е организатор на юбилейни родови срещи и дългогодишен член на УС на Клуба. Да си спомним с благодарност за човека и общественика, участвал активно в дейността на Клуба.

„Камбана“

ИЗДАВА:

Клуб „Голям извор в гр. София“
София 1504, бул. „Евлоги Георгиев“ №141
02 / 843 54 89, 089 / 796 17 66
E-mail: gizvor@abv.bg

РЕДАКТОРИ:

Васил Големански
Венцислав Велчев
Милена Мирчева

ПЕЧАТ:

„АВ Дизайн Груп“ ООД

ТИРАЖ:

300 бр.